

ἔσυντριφθῆκε εἰς λεπτὰ μέρη καὶ ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου κυρ Νεοφύτου . . . ὁ κύρ Ματθαῖος ὁ Κλεινοβίτης καὶ ἔγινε ποιμὴν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου».

Μανασσῆς (1605 — 1613)

Ὁ Ἀλεξούδης ἔχει ἀπὸ τοῦ 1602 ἕως τοῦ 1612 Ματθαῖον τὸν ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως (γράφει Δρυϊνουπόλεως) παραπέμπων εἰς τὴν Χρονογραφίαν τοῦ Ἀραβαντινοῦ (τόμος 2ος σελ. 237), ὅπου ὁμοίως ὁ Ματθαῖος λέγεται προβιβασθεὶς εἰς Ἰωάννινα τῷ 1614. Τὸν Μανασσῆ ὁ Ἀραβαντινὸς λέγει ἀποβιώσαντα τῷ 1613. Τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ Μυστακίδης. Περὶ τοῦ Μανασσῆ λέγει καὶ ὁ Μ. Γεδεὼν «Μανασσῆν εὗρισκόμεν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων τῷ 1610, ὕπονοῶ δὲ τοῦτον εἶναι τῶν πρὸ πέντε ἔτων Βελλᾶς Ἐπίσκοπον»¹. Περὶ τοῦ Μανασσῆ οὐδεμίαν ἄλλην πληροφορίαν ἠδυνήθημεν νὰ εὑρωμεν.

Ματθαῖος (1614).

Κατὰ τὸν Ἀραβαντινὸν τῷ 1614 προεβιβάσθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἰωαννίνων ὁ Δρυϊνουπόλεως Ματθαῖος. Τὸν Ἀραβαντινὸν ἀκολουθοῦσιν ὁ Ἀλεξούδης καὶ ὁ Μυστακίδης, ὅστις τὸν Ματθαῖον χαρακτηρίζει ὡς Γ'.

[1615 Μετὰ τὸν Ματθαῖον, ὁ Ἀλεξούδης καὶ ὁ Μυστακίδης θέτουν τὸν Κύριλλον οὐδαμοῦ παραπέμποντες. Ὁ Μυστακίδης μάλιστα ἀγνοῶ πόθεν ἀρυσθεὶς προστίθῃσιν: «ὅστις ἔθεσε τάξιν ἐν ταῖς Μοναῖς καὶ τὰ ἐπιδόματα αὐτῶν»].

Νεόφυτος τὸ β'. (1616 — 1620).

Λεχόμεθα ὅτι ὁ Νεόφυτος οὗτος εἶναι ὁ κατὰ τῷ 1597—1612 ἀρχιερατεύσας ἐν Ἰωαννίνοις, ὅστις ἐπανελάβε τὸν θρόνον αὐτοῦ παρὰ τὰς κατ' αὐτοῦ ἀντιδράσεις, ἴσως τῶν κληρικῶν τῆς ἐπαρχίας του, διότι κατὰ τῷ 1617 ἀπαντῶμεν ἀθώωσιν τοῦ Ἰωαννίνων Νεοφύτου καὶ καθάρσεις τῶν κατηγορῶν αὐτοῦ². Τὸν Νεόφυτον ἀπαντῶμεν καὶ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1620 ὡς Ἰωαννίνων ἐν Κων/πόλει, ὑπογράφοντα πατριαρχικὸν ἔγγραφον περὶ ἀποπληρώσεως χρεῶν³. Πιθανῶς ἐν Κων/πόλει εὗρισκόμενος νὰ μετετέθῃ ἢ νὰ ἀπεβίωσῃ, διότι τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀπαντῶμεν ἕτερον μητροπολίτην Ἰωαννίνων.

¹) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια», τόμος 32ος, ἔτος 1912 σελ. 364.

²) Σάθα. Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη Τόμ. 3ος σελ. 560.

³) Legrand, Bibliographie Hellénique IZ'. Τόμος 4, σελ. 345.

Θεόκλητος (1621—1632).

Τὸν μητροπολίτην τοῦτον οὔτε ὁ Ἀραβαντινός, οὔτε ὁ Μυστακίδης ἀναφέρουσιν εἰς τοὺς καταλόγους των. Ὁ Ἀλεξούδης μόνον ἀναφέρει αὐτὸν τῷ 1621 μετὰ τὸν Παρθένιον, ἀνύπαρκτον μητροπολίτην κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

Ὁ Θεόκλητος πράγματι ἐποίμανε τὴν Ἐκκλησίαν Ἰωαννίνων καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ 1621, καθ' ὃ ἔτος ἐν Κων/πόλει εὐρισκόμενος ὑπογράφει ἐπὶ τῆς β' πατριαρχίας Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως συνοδικὸν Σιγίλλιον περὶ τῆς ἐν Ἁγίῳ ὄρει μονῆς τῆς Λαύρας¹. Μετὰ τὸν Θεόκλητον ὁ Ἀλεξούδης ἀναφέρει τὸν Γαβριήλ 1626—1630 καὶ παραπέμπει εἰς τὴν 76ην σελίδα τοῦ Σχεδιασματος Παρανίκα. Εἰς τὴν ὑποδεικνυομένην ὁμοῦς σελίδα ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ ἐκ Πάργας Χρῦσανθος Κωνοφάος ἦν ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἰωαννίνων Γαβριήλ, ὅπου ἀσφαλῶς πρόκειται περὶ τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων Γαβριήλ τοῦ Γάγκα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Τὸν Ἀλεξούδην πιστῶς ἀντιγράφει καὶ ὁ Μυστακίδης.

Ἰωαννίκιος (1632).

Τῇ 30ῇ Ἰουνίου 1632 ἀπαντῶμεν ὑπόμνημα μεταθέσεως τοῦ Ξάνθης Ἰωαννικίου εἰς τὴν μητρόπολιν Ἰωαννίνων².

Ἄλλ' ὁ Ἰωαννίκιος δὲν ἐπρόφθασε νὰ μεταβῇ εἰς Ἰωάννινα, ἀποβιώσας μετὰ ἓνα μῆνα ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς του. Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1632 ἀπαντῶμεν ἕτερον ὑπόμνημα τοῦ Ἰωαννίνων Παρθενίου ἀντὶ τοῦ πρὸ ὀλίγου ἀποθανόντος³.

Παρθένιος (1632—1639).

Ὁ Παρθένιος ὑπὸ τοῦ Ἀραβαντινοῦ λέγεται Ἰωαννίτης. Ὁ Μυστακίδης λέγει αὐτὸν καταγόμενον ἐξ Ἐπισκοπῆς, κόμης τῆς Ἐπαρχίας Δρινοπούλεως, μετετέθη δὲ εἰς Ἰωάννινα ἐκ τῆς μητροπόλεως Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης⁴. Κατὰ τὸ ἔτος 1637 ἐπὶ Κυρίλλου Λουκάρεως ἦν συνοδικὸς ὑπογράφων πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα ἐπὶ προβιβασμῶ Ἀθανασίου Βαλεριανοῦ εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλαδελφείας⁵.

Τὸν Ἰωαννίνων Παρθένιον ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ἀπὸ Βερροίας ὁ

¹) «Θεολογία», σύγγραμμα περιοδικὸν ἐν Ἀθήναις 1926 σελ. 110.

²) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» ἔτος β'. σελ. 669.

³) Σάθα, Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη τόμος Γ'. σελ. 569.

⁴) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» τόμος Γ'. σελ. 34, τόμ. ΚΑ' σελ. 416, ἔτος 1912 σελ. 414.

⁵) Ἰωάν. Βελλοῦδου, Χρυσόβουλλα Γράμματα Οἰκ. Πατριαρχείου, Βενετία 1893, σελ. 39.

Κονταρής ἐξώρισε μετὰ τοῦ Βερροίας 'Ιωαννικίου καὶ Δανιὴλ Σερρῶν ἵδιότι ἦν θιασώτης τοῦ κλεινοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, ὅστις ἐπιστέλλον αὐτῷ κατὰ 'Ιούνιον τοῦ 1635 τὸν καλεῖ «λογιώτατον»², οὗτος δὲ ἦν τίτλος ἀποδιδόμενος τότε εἰς τοὺς εὐπαιδεύτους ἀρχιερεῖς.

Κύριλλος ὁ Λούκαρις σφόδρα φιλῶν τῶν 'Ιωαννίνων Παρθένιον ἐπέτρεψε διὰ συνοδικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ γραμματος, ἵνα οἱ τῶν 'Ιωαννίνων ἀνώτεροι κληρικοὶ τιμῶνται διὰ τοῦ τίτλου «Μέγας», προνόμιον τὸ ὁποῖον εἶχον μόνον οἱ ὀφφικιάλιοι τῆς πατριαρχικῆς Αὐλῆς³. Δι' ἐτέ-

¹) «Δελτίον 'Ιστορ. καὶ 'Εθνολογ. 'Εταιρείας» τόμος Β', τεῦχος 8ον, σελ. 648.

²) Τὸν αὐτὸν μῆνα 1638 ἐξώρισε ὁ ἐκ Βερροίας Κύριλλος ἀδίκως καὶ παραλόγως τὸν κύρ Δανιὴλ Σερρῶν καὶ τὸν κύρ Παρθένιον τὸν 'Ιωαννίνων καὶ τὸν κύρ 'Ιωαννικίον τὸν Βερροίας καὶ πηγαινάμενοι εἰς τὴν ἐξορίαν μαζὶ καὶ οἱ τρεῖς ἀρχιερεῖς ἐπέρασαν ἀπὸ τὰ Μῦρα καὶ ἐδεήθησαν τὸν Ἅγιον Νικόλαον καί, ὡς τοῦ θαύματος, πάραυτα πάλιν ἐγύρισαν εἰς τὰ ὀπίσω, μὲ πολαῖς κατασκευῆς καὶ τέχναις ἦλθαν εἰς τὴν πόλιν» (χρονικὸν τοῦ Π. Συνοδικοῦ σελ. 69α ἐνθα ἀνωτέρω).

³) «'Εκκλησ. 'Αλήθεια» 1912, σελ. 411.

⁴) «Χρυσσαλλίς» τόμος Γ', φύλλον 55. Τὸ πρωτότυπον τοῦ πατριαρχ. Γραμματος φυλάσσεται ἐν τῷ 'Ιστορ. καὶ 'Εθνολογ. Μουσεῖῳ 'Αθηνῶν. Τούτου ἀντίγραφον καταχωρίζομεν ἐνταῦθα.

**Κύριλλος ἐλέφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κων/λεως Νέας Ῥώμης
καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.**

† Τὰ ἔξοχα καὶ μεγαλοπρεπῆ τῶν ὀνομάτων τῶν εἰς ἀποστολικὴν καὶ ἄλλην διακονίαν εὐδοκιμησάντων, ἐκ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, ὑφ' ἧς τὰς ὀνομασίας ἐκτήσαντο, κέκτηται τὸ εἶναι ὧν τὰ μὲν ὡς καθολικώτερα καὶ ἀπεριορίστως ἐνεργοῦντα, βάσιν γὰρ εἶναι λέγεται καὶ ὁδὸν τὸν βασιλέα τοῦ λαοῦ. ἐν οὐδενὶ δυνατὸν περιεκεκλήσθαι (sic) τόπῳ τὰ δὲ τῆς ἰδίας μὲν οὐκ ἀπαξιοῦνται πως καὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας, ἐν οὐκ ἀπεριορίστῳ δὲ τόπῳ καὶ μερικῷ. Τοῦτο δ' οὐχ ἡ ἀρχαία παράδοσις, ἀλλὰ καὶ βασιλικὴ διατύπωσις ἀποφαίνεται, καὶ νόμος διορίζεται, οὐ τοὺς παρὰ βασιλεῦσι μόνον καὶ βασιλείας ὑπηρετοῦντας τοιοῦτοις διαπρέπειν ὀνόμασιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῇ βασιλευσῇ τῶν πόλεων εὐρισκομένους κληρικοὺς τῆς Μεγάλης 'Εκκλησίας παρὰ τῷ κατὰ καιροῦς Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ. ἵνα μὴ τὰ τῆς Μεγάλης 'Εκκλησίας μικροπρεπέστερον τῆς βασιλικῆς αὐλῆς διακυβερνῶτο ὡς γὰρ ἀπεριορίστως οἱ παρὰ τῷ βασιλεῖ κέκτηνται τὴν τῶν ὀνομάτων λαμπρότητα, ταύτη καὶ οἱ τῇ Μεγάλῃ καὶ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίᾳ δουλεύοντες, ἐξαιρέτως δὲ πάντων τὰς τῆς πρώτης πεντάδος ἐλλογιμωτάτους τὸ μέγας προσεπιπέλεκται. Ὅτι δὲ ταύτης τῆς ἐπωνυμίας καὶ μερικῶν 'Εκκλησιῶν ἠξιώθησαν κληρικοὶ τῆς πρώτης πεντάδος οὐκ ἀπαρνούμεθα ἔπειδὴ γούν καὶ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῶν 'Ιωαννίνων ἐδεήθη ὁ ἱερώτατος Μητροπολίτης Κύρ Παρθένιος ὑπέρτιμος καὶ ἐξαρχος Κερκύρας, ὁ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ διὰ γραμματος Πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ ταύτην τὴν ἐπωνυμίαν ἀσφαλίσει καὶ καλεῖσθαι τοὺς τῆς πρώτης πεντάδος κληρικοὺς τῆς Μητροπόλεως 'Ιωαννίνων τὸ μέγας ἀπὸ τοῦ μεγάλου οἰκονόμου ἀρχόμενον μέχρι τοῦ ἐσχάτου τῆς πεντάδος αὐτῆς, καθὰ καὶ οἱ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ 'Εκκλησίᾳ, τὸ αὐτὸ προνόμιον κέκτηνται, ἀφ' οὗ ἡ τῶν Ῥωμαίων ἐκραταιώθη ἀρχή. Τούτου χάριν ἡ μετριότης ἡμῶν τὴν αἴτησιν αὐτοῦ μὴ παριδοῦσα, συνοδικῶς ἀποφαίνεται, συναινέσει καὶ τοῦ μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Θεοφάνους καὶ πάσης Παλαιστίνης, τοῦ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀδελφοῦ καὶ

ρου δὲ εὐεργετηρίου πατριαρχικοῦ γράμματος ὁ αὐτὸς Πατριάρχης ἐπικυρῶν προηγουμένην ἀπόφασιν τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου ἀποκαθιστᾷ εἰς πάσας τὰς ἐν Ἰωαννίνοις καὶ ταῖς ἐπισκοπαῖς Ἰωαννίνων πατριαρχικὰς Σταυροπηγιακὰς μονὰς τὸν Παρθένιον Ἐπίτροπον αὐτοῦ καθολικὸν καὶ ἔξαρχον «ὡς τοῖς καλοῖς διαπρέποντα καὶ ἄξιον καὶ νουνεχῆ τῆς αὐτῆς Πατριαρχικῆς ἐπιστάσεως καὶ κατὰ πάντα δίκαιον καὶ φροντιστὴν καὶ ἐπιμελητὴν πάσης ὑποθέσεως καὶ χρείας».¹

Ὁ Παρθένιος κατὰ τὸ ἔτος 1639 ἦν ἔτι Ἰωαννίνων κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐκλεγείσ Πατριάρχης (1639—1644), γνωστὸς ἐν τῇ Ἐκκλησ. Ἱστορίᾳ ὡς Παρθένιος ὁ Γέρων². Ὁ Lequien ἐσφαλμένως τὸν Παρθένιον τοῦτον ὀνομάζει νεώτερον τοῦτον δὲ ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι, ὥστε ἐπὶ πολὺν ὁ Παρθένιος ὁ ἀπὸ Ἰωαννίνων ὁ Γέρων συνεχέστω πρὸς Παρθένιον τὸν νέον ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως. Εἰς τὴν σύγχυσιν ταύτην περιπίπτουσι Κύριλλος ὁ Λαύριώτης, ὁ Κουτλουμουσιανός, ὁ Μαθαῖς, ὁ Σάθας³ καὶ ἄλλοι

συλλειτουργοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος μετὰ καὶ τῶν παρευρεθέντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τῆς ἡμῶν μετριοτήτος, ἵνα καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα αἰῶνα τούντεῦθεν καλοῦνται οἱ τῆς πρώτης πεντάδος κληρικοὶ κατὰ μόνην τὴν ἐπαρχίαν τῶν Ἰωαννίνων μέγας οἰκονόμος καὶ μετ' αὐτὸν οἱ καθεξῆς μέχρι τοῦ ἐσχάτου τῆς πεντάδος αὐτῆς, ὃ καὶ βουλόμεθα μένειν ἀπαρασάλευτον καὶ ἀμετάστρεπτον μέχρι παντός· ἂν δὲ τις πάντων βωληθεῖ ποτὲ ἀντειπεῖν τι περὶ τούτου, εἴη εἰς οὐδὲν τὰ παρ' αὐτοῦ λεχθησόμενα καὶ μελετησόμενα.

Εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτου δήλωσιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν, ἐγκεχάρακται καὶ τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος σιγαλλιωδὲς γράμμα, καὶ ἐγκεχειρισθῶ (sic) τῷ ἱερωτάτῳ τούτῳ μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων κυρίῳ Παρθενίῳ παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος ταύτην τὴν χάριν εἰληφότι.

Ἐν ἔτει χιλιοσιτῷ ἑξοκοσιοσιτῷ τριακοσιτῷ τετάρτῳ, μηνὶ Ἰανουαρίῳ ἰνδ. β'.

† Κύριλλος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Θεοφάνης ἐλέφ Θεοῦ Πατριάρχης τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ.

† ὁ Ἐφέσου Μελέτιος

† ὁ Ἀδριανουπόλεως Παρθένιος.

† ὁ Λαρίσης Γρηγόριος

† ὁ Μονεμβασίας Νεόφυτος

† ὁ Μελενίκου Νεόφυτος

†

†

† ὁ Ἀθηνῶν Σωφρόνιος

† ὁ Δέρκων Δανιήλ

† ὁ Χαλκηδόνος

† ὁ Αἰνου Παῖσιος

† ὁ Κερνίσης Παῖσιος

¹) Ἐκκλησ. Ἀλήθεια ἔτος 1904, ἀριθ. 35, σελ. 415.

²) Ἐκκλησ. Ἀλήθεια Τόμος Γ', σελ. 34 καὶ ἐξῆς.

³) Ὑπόμνημα περὶ τῆς κατὰ Χάλκην Μονῆς τῆς Θεοτόκου σελ. 112. Μαθαῖ, Περὶ

ἐν οἷς καὶ ὁ ἡμέτερος Μυστακίδης, ὅστις μᾶς γνωρίζει καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καλουμένην Ζαφείρω καὶ τὸν ἀδελφόν του Κόντον διδάσκαλον. Παρθένιος ὁ Γέρων καθρέθη τῷ 1644, δηθεν «διὰ τὸ ἀλυσιτελὲς τῆς πολιτείας καὶ τὴν ἀμέλειάν του πρὸς τὴν ἐκτεταμένην ῥωματικὴν ἀκολουθίαν».

Εἰς τὴν «'Εκκλησιαστικὴν 'Αλήθειαν»¹ ἀναφέρεται ὅτι τὸν Παρθένιον πατριαχεύσαντα διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον τῶν 'Ιωαννίνων ὁ Κλήμης τῷ 1639. Εἰς τὴν πληροφορίαν ταύτην στηριζόμενος ὁ 'Αλεξούδης μετὰ τὸν Παρθένιον ἔχει εἰς τὸν κατάλογόν του τὸν Κλήμεντα σφίλλεται ὁμως.

Καλλίνικος (1639—1640).

Τὸν Καλλίνικον ἀπαντῶμεν τῷ 1640². 'Αλλ' ὁ Καλλίνικος δὲν ἐποίησαν ἐπὶ πολὺ τὴν ἐπαρχίαν 'Ιωαννίνων.

'Ιωάσαφ (1640—1644).

Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1644 ἀπαντῶμεν καθαίρεσιν τοῦ 'Ιωαννίνων 'Ιωάσαφ καὶ ἐπάνοδον τοῦ Καλλινίκου εἰς 'Ιωάννινα.³

Καλλίνικος τὸ β' (1644—1666).

'Ο Καλλίνικος κατὰ τὴν β' αὐτοῦ ἀρχιερατείαν ἐπὶ 22 ὄλα συνεχῆ ἔτη ἐποίησε τὴν 'Εκκλησίαν 'Ιωαννίνων μέχρι τοῦ 1666, ὅτε καθαιρεθεὶς ἔλαβε προεδρικῶς τῷ 1667 τὴν 'Επισκοπὴν Δρυϊνουπόλεως, τὴν ὁποίαν ἐποίησε μέχρι τοῦ 1669. 'Ο Καλλίνικος κατὰ τὸν Μυστακίδην κατήγετο

τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως. Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ πίνακες, ὁ πατριάρχης Παρθένιος. Περὶ τοῦ πατριάρχου Παρθενίου θά ἐπανέλθωμεν.

¹) «'Εκκλησ. 'Αλήθεια» τόμος Γ' σελ. 84.

²) «Δελτίον 'Ιστορ. καὶ 'Εθνολογ. 'Εταιρίας» τόμ. Δ' σελ. 355

³) Σάθα, Μεσαιων. βιβλιοθήκη τόμος Γ' σελ. 577. 'Ο 'Αλεξούδης ἐσφαλμένως τῷ 1644 ἀναφέρει 'Ιωάσαφ τὸ β'. 'Εσφαλμένως ἐπίσης τῷ 1645 ἀναφέρει τὸν Κλήμεντα. 'Ο Μυστακίδης κυριολεκτικῶς τὰ συγχέει, διότι, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ 1641—1665 ἀναφέρει τὸν Καλλίνικον, ἐν τῷ μεταξὺ ἀναμειγνύει πάλιν 'Ιωάσαφ, Κλήμεντα, Κύριλλον, Μελέτιον λόγιον καὶ Μελέτιον Γεωγράφον!!! ἐκ τῶν ὁποίων οὐδεὶς ἔχει ἐνταῦθα τὴν θέσιν του. Τὸν Καλλίνικον ἀπαντῶμεν ὡς 'Ιωαννίνων ἐν τινι σημειώματι μηνιαίῳ τοῦ 'Απριλίου τῆς ἐκκλησίας 'Αγίου Νικολάου Κοπάνων. Τῷ 1656 ἐπίσης ἐν τινι ἐγγράφῳ περὶ ἀποδόσεως τῶν ἐκκλησ. δικαίων καὶ ὑποταγῆς αὐτοῦ (Σάθα, Μεσαιων. βιβλιοθήκη τόμος Γ' σελ. 592). 'Επίσης τῷ 1655 ὑπογραφόμενον εἰς ἐγγράφον οἰκογενειακὸν Στεφάνου Τσιγαρά. (Legrand, Bibliographie Hellénique τόμος Ε' σελ. 308. 'Επίσης τῷ 1662 ('Επετηρὶς Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἔτος β' σελ. 829). 'Επίσης τῷ 1667 ἐν τινι ἐπιγραφῇ τῆς ἐκκλησίας Βελτισίτης, παρὰ δὲ 'Ιωάννη Βελλούδου ἐν Βενετίᾳ 'Ελλην. ἀποικίας σελ. 197 ἀπὸ τοῦ 1662 ἕως τοῦ 1665.

ἐκ Λουζατίου κόμης Δελβίνου ἐγγὺς τῆς Δρόβιανης· χαρακτηρίζεται δὲ ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἀνὴρ τολμηρὸς καὶ εὐσεβής.

Κύριλλος (1666 ἕως τοῦ 1669).

Ὁ Ἰωαννίνων Κύριλλος τῷ 1666 ἦν ἐν Κωνσταντινουπόλει πιθανῶς τότε ἐκλεγείς, χειροτονήσας κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μετ' ἄλλων ἀρχιερέων ἐν τῷ πατριαρχικῷ Ναῷ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἀνδρου Ἰάκωβον¹.

Καλλίνικος τὸ γ' (1669—1670).

Φαίνεται ὅτι ὁ Καλλίνικος ἐπανῆλθεν εἰς Ἰωάννινα ἀρχιερατεύσας ἐπὶ ἔτος περίπου, μεθ' ὃ ἐπανέλαβε καὶ πάλιν προεδρικῶς τὴν Δρυϊνούπολιν. Ἐν γένει τὰ κατὰ τὸν Καλλίνικον μετὰ τὸ 1670 εὐρίσκονται τεταραγμένα, ἀφοῦ τῷ 1678 ἀπαντῶμεν αὐτὸν ὡς μητροπολίτην Ἰωαννίνων ἀνακαινίζοντα τὴν ἐν Βουτσᾶ μονήν, συνάμα δὲ προεδρεύοντα τῆς Δρυϊνουπόλεως, ἔνθα καὶ ἀποβιοῖ². Ἐκτὸς ἐὰν ὁ Ι. Λαμπρίδης ἠπατήθη ἐν τῇ ἀναγνώσει τῆς σχετικῆς ἐπιγραφῆς τῆς μονῆς Βουτζᾶς καὶ πράγματι ἠπατήθη, διότι τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν ἕτερος ἀνέγνωσε ἀπὸ 1680 ἀρχιερατεύοντος μητροπολίτου Ἰωαννίνων Κλήμεντος³.

Κύριλλος τὸ β' (1670—1676).

Ἀσφαλῶς κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐποίμανε τὸ β' τὴν ἐκκλησίαν Ἰωαννίνων ὁ Κύριλλος, ὡς ἐξάγεται ἐκ διαφόρων πηγῶν⁴.

Ἰάκωβος (1676—1680).

Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Ἰάκωβον ἀπαντῶμεν κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον ἐπικυρώσαντα τὴν ἀσυδοσίαν τοῦ ὑπὸ τοῦ Βησσαρίωνος Μακροῦ κτισθέντος μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου Λιγγιάδων⁵. Ὁ

¹) «Ἐκκλησία» τόμος Δ' σελ. 287. Ἐπίσης τῷ 1667 ἀναφέρεται ὡς Ἰωαννίνων («Γρηγ. Παλαμᾶς» τόμος Α' σελ. 425).

²) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» ἔτος 9ον σελ. 407. «Γρηγόριος Παλαμᾶς» ἔτος Α' τεύχος 9ον σελ. 425. Ἰωάννου Λαμπρίδου, Ζαγοριακά ἐκδ. 1870 σελ. 76.

³) Ἐπετηρίς Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἔτος Β' σελ. 329.

⁴) Ι. Βελλοῦδου, Ἡ ἐν Βενετίᾳ Ἑλλήν. ἀποικία σελ. 197. Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικῆς Βιβλιοθήκης τόμος Α' σελ. 347. Ἐπετηρίς Βυζαντινῶν σπουδῶν ἔτος Β' σελ. 327. Περὶ ἐκλογῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ σελ. 72. Κανονικὸν δίκαιον τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων σελ. 47 καὶ «Χρυσάλλις» ἔτος 5ον σελίς 183.

⁵) Τὸ πατριαρχικὸν ἐγγράφον ἐν πρωτοτύπῳ εὐρηται παρὰ τῷ φιλομαθεῖ καὶ φιλαρχαίῳ καθηγητῇ κ. Χρ. Σούλη.

'Αλεξούδης μετὰ τὸν Κύριλλον ἔχει τὸ 1680 τὸν Γρηγόριον ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδαμοῦ ἀπήντησα μητροπολίτην 'Ιωαννίνων Γρηγόριον.

Κλήμης (1680 — 1716).

'Ο 'Αλεξούδης τὸν Κλήμεντα ἔχει ἀρχιερατεύσαντα εἰς 'Ιωάννινα ἀπὸ τοῦ 1686 μέχρι τοῦ 1714, καθὼς καὶ ὁ 'Αραβαντινός. 'Ο Μυστακίδης καὶ αὐτὸς συγκεχυμένως τὰ αὐτὰ λέγει, μετὰ τῆς παρατηρήσεως ὅτι ὁ Κλήμης ἦτο ἀπαιδευτός, ἀμαθέστατος. 'Εν τούτοις τὸν Κλήμεντα ἀπαντῶμεν τὸ ἔτος 1680 ἐξ ἐπιγραφῆς τῆς μονῆς Βουτσᾶς Γρεβενετίου Ζαγορίου, καθ' ἣν ὁ ναὸς τῆς μονῆς «ἀνεκαινίσθη ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου Ἀυθέντου, Δεσπότη καὶ Μητροπολίτου 'Ιωαννίνων κ. κ. Κλήμεντος ἐν ἔτει α. χ. π. = 1680». ¹ 'Αλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἡ ἐπιγραφή δὲν ἀνεγνώσθη ἀκριβῶς, ἀφοῦ, ὡς εἶδομεν, ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἀνάγνωσις τοῦ 'Ιωάννου Λαμπρίδου λέγοντος τὴν μονὴν ἀνακαινισθεῖσαν ἐν ἔτει 1678 ἐπὶ Μητροπολίτου 'Ιωαννίνων Καλλινίκου, καὶ πάλιν ἡ ἀνύψωσις τοῦ Κλήμεντος εἰς τὸν θρόνον 'Ιωαννίνων ἐγένετο πρὸ τοῦ 1686 καὶ ὄχι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὡς θέλει ὁ 'Αραβαντινός καὶ οἱ ἀντιγραφεῖς αὐτοῦ, ἀφοῦ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1684 γνωρίζομεν ὅτι ὁ Κλήμης ἦν μητροπολίτης 'Ιωαννίνων ὑπογράφων ἔγγραφον περὶ Μαλακανιᾶ καὶ Μουκατᾶδων. ²

Περὶ τοῦ Κλήμεντος ὁ 'Αραβαντινός μᾶς λέγει παραμύθια, τὰ συνήθη 'Ηπειρωτικὰ παραμύθια, παραδόσεις δῆθεν, τὰς ὁποίας μᾶς παρουσιάζουν ὡς ἱστορικὰ ντοκουμέντα. Λέγει λοιπὸν περὶ τοῦ Κλήμεντος ὁ 'Αραβαντινός ὅτι: «ἦν ἀνὴρ ἀμαθέστατος, ὅστις εἰς 'Ιωάννινα ἔλθων καὶ καταδεῖξας τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἀμάθειαν καὶ ἀπειρίαν, ἐκίνησε τὴν κατ' αὐτοῦ περιφρόνησιν τῶν τότε φιλομαθῶν 'Ιωαννιτῶν, οἵτινες καὶ συνεφώνησαν ἐν τάχει ἵνα ἀποταθῶσιν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ζητοῦντες τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος συναισθανθεὶς τὰ δίκαια τοῦ τοιοῦτου ποιμνίου, ἐζήτησε τὸ ἔλεος καὶ τὴν εὐμένειαν τῶν προισταμένων, συγκατετέθησαν ἐκεῖνοι ἵνα μὴ ζητήσωσι τὴν ἔξωσιν αὐτοῦ ἐὰν ὑπέσχετο, ἵνα ἐνασχοληθῇ μετὰ ζήλου καὶ διαρκείας εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς 'Ελληνικῆς ἐγκυκλοπαιδείας· τούτου γενομένου δεκτοῦ ἀπὸ τὸν 'Αρχιερέα, πρὸς τὸν σκοπὸν ἐκεῖνον ἐπεφορτίσθη παρὰ τῶν 'Ιωαννιτῶν ὁ ἐξ 'Ιωαννίνων Βησσαρίων ὁ Μακρῆς, ὁ τέως διδάσκαλος τῆς πόλεως χρηματίσας, καὶ τότε ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τοῦ 'Αγίου Γεωργίου τῶν Λυγκιάδων μονάζων. Εἰς τὸ Μοναστήριον ὅθεν ἐκεῖνο (ὑπερ ὠνομάσθη τοῦ Βησσαρίωνος ἀκολου-

¹) 'Επε. γρηζ Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἔτος Β', σελ. 329.

²) Νέος 'Ελληνομνήμων Τ. 4ος σελ. 209.

θως, μετέβη ἀμέσως ὁ Μητροπολίτης καὶ διὰ πολλῆς προθυμίας, ἐν πενταετεί διαστήματι, ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ τὸν Βησσαρίωνα τὰ τότε παραδιδόμενα ἐγκύκλια μαθήματα, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Μητρόπολιν τοῦ κυβερνωμένην εἰς τὸ μεταξὺ παρὰ τοῦ πρωτοσυγγέλου καὶ τῆς ἐκ προῦχόντων ἐπιτροπῆς»¹.

Ἐν τούτοις ὁ Ἀραβαντινὸς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς περιπίπτει εἰς ἀντίφασιν, διότι, ἐνῶ λέγει ὅτι ὁ Κλήμης διορίσθη Μητροπολίτης Ἰωαννίνων κατὰ τὸ 1686², εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ βιβλίου τοῦ ὅπου πάλιν ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Κλήμεντος λέγει ὅτι: οὗτος τῷ 1685 παρεδόθη πρὸς ἐκπαίδευσιν εἰς τὸν Βησσαρίωνα ἀπὸ τοῦ 1683 μονάζοντα ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου³. Ἐπειτα ὁ Ἀραβαντινὸς λέγει ὅτι ἐπὶ πενταετίαν ὁ Κλήμης ἔμεινε μετὰ τοῦ Βησσαρίωνος ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Λυγγιάδων, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ 1686—1691, ἀλλ' ὁ Ἀραβαντινὸς ἐπίσης λέγει ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1687 ἡ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων ἐπάγωσεν εἰς βαθμὸν μέγιστον καὶ διήρκεσεν ὁ πάγος αὐτῆς ἀπὸ τῆς 19 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς 19 Ἀπριλίου⁴, ἐν τούτοις τὸ ἔτος 1687 ὁ Ἰωαννίνων Κλήμης δὲν, ἦτο κλεισμένος μετὰ τοῦ Βησσαρίωνος εἰς Λυγγιάδες μανθάνων γράμματα ἀλλ' ἔμεινε εἰς Ἰωάννινα τελῶν μεγαλοπρεπεῖς ἀρραβῶνας τῶν οἰκογενειῶν Καραγιάννη καὶ Ἱερομνήμονος⁵.

Παίσιος ὁ μικρὸς εἰς τὸ βιβλίον τοῦ «ἔπαινος τῶν Ἰωαννίνων κλπ» λέγει ὅτι τῷ 1687:

*« Τότε κείνον τὸν χρόνον
ἔκαμαν τὸν ἀρραβῶνα
αὐτοὶ οἱ Καραγιαννᾶτες
μὲ τοὺς Ἱερομνημᾶτες.
Πῆγαν εἰς τὴν Ἐκκλησία
ἔκαμαν σταυροκομία
ὄλοι τοὺς μικροὶ μεγάλοι
ἦλθαν εἰς τὸ σπίτι πάλι.*

*Ἐἶχαν τότε καλεσμένους
ὄλους τοὺς διαλεγμένους
ἦταν ἔξω στοὺς ὀνιάδες
δύο Μητροπολιτάδες
Ὁ Πανιερώτατός μας
Ὁ Κύρ Κλήμης ἔδικός μας
Ἄρτης ὁ Βαρθολομαῖος
καλεσμένος ἦλθε βεβαίως.»*

Ἐπίσης καὶ τῷ 1689 ὁ Κλήμης ἦτο συνοδικὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει⁶ καὶ ὄχι κλεισμένος εἰς τὴν Μονὴν τῶν Λυγγιάδων. Ὁ Ἀραβαντινὸς λέγει ἐπίσης ὅτι «τῷ 1704 ὁ Μητροπολίτης Κλήμης ἀπῆλθεν εἰς Κων-

¹) Χρονογραφία τῆς Ἠκείρου Τ. Β'. σελ. 224.

²) Ἐνθα ἀνωτέρω σελίς 238.

³) Ἐνθα ἀνωτέρω σελίς 276.

⁴) Ἐνθα ἀνωτέρω σελίς 225.

⁵) Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» τόμος 4ος σελίς 165.

⁶) Ἐνθα ἀνωτέρω σελ. 165.

σταντινούπολιν δι' ἐπαρχιακὰς ὑποθέσεις και ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν πάντων τῶν ἐκεῖσε φίλων και γνωρίμων διὰ τὴν παιδείαν ἣν διακατεῖχε»¹. "Αλλ' ὡς εἶπομεν, ὄχι μόνον τῷ 1704 ἦν συνοδικὸς ὁ Κλήμης, ἀλλὰ και τὸ 1689 πρὸ πέντε ἐτῶν και πάλιν τῷ 1697² και πάλιν τῷ 1706³ καθὼς και τῷ 1709 και τῷ 1712⁴ ὑπογράφων τὸ ἔτος τοῦτο. εἰς τὸ γράμμα τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν πρωτόπαπα Κερκύρας κατὰ τοῦ Μελετίου Τυπάλδου.

"Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν δῆθεν ἀγραμματισμένην τοῦ Κλήμεντος ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς: Κατὰ τὴν ζοφερὰν ἐκείνην ἐποχὴν τοῦ ἔθνους οἱ Ἀρχιερεῖς δὲν ἦσαν σοφοί ἐν τῷ κλήρῳ ὅμως κατελέγοντο τότε οἱ λογιώτεροι τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ και οὗτοι διεφλέγοντο ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἐπεκτείνωσι τὸν κύκλον τῶν γνώσεων των και διὰ τοῦτο ἠδύναντό καλλίστα νὰ μαθητεύσωσι παρὰ τοῖς μεγάλοις διδασκάλοις τοῦ Γένους, ὡς ὁ Ἡπειρώτης Ἰωάσαφ ὁ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως Πατριάρχης ὁ Μεγαλοπρεπῆς παρὰ τῷ Ζυγομαλά, και Ἱερεμίας Β' ὁ τρανός, ὅστις Πατριάρχης ὦν ἐσπούδαζεν διαλεκτικὴν, ἠθικὴν και ρητορικὴν. Πιθανὸν λοιπὸν και ὁ Ἰωαννίνων Κλήμης νὰ ἤκουσεν ἀκαδημαϊκῶς μαθήματα παρὰ τῷ Βησσαρίωνι· ἀλλὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀραβαντινοῦ λεγόμενα εἶναι τοῦτ' αὐτὸ μυθεύματα. Ἄλλως τε ὁ Κλήμης ἐγεννήθη ἐν Χίῳ και ἡ Σχολὴ τῆς Χίου δὲν ὑστέρει τῶν ἄλλων σχολῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· ἀφεύκτως δὲ θὰ ἐφοίτησεν εἰς τὴν σχολὴν ταύτην ὁ Κλήμης, ὅστις διετέλεσε και Πρωτοσύγκελος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὶν ἀρχιερατεύσει.

Ἀσφαλῶς Κλήμης ὁ Ἰωαννίνων δὲν ἦτο ὀψιμαθής· πρὸ πολλοῦ ἔχαιρε φήμην λογίου· ὁ πολὺς δὲ Ἀέλεξανδρος ὁ Μαυροκορδατός ὁ ἐξ ἀπορρήτων γράφων πρὸς αὐτὸν τὸν ἐκάλει «λογιώτατον» και διὰ μεγάλης φιλίας και τιμῆς περιέβαλλε. «Κἂν γράφω τοίνυν, ἔγραφε τῷ Κλήμεντι, ὁ πρὸς Αὐτὴν ἔρωσ ὑπαγορεύει μοι τὰ γράμματα κἂν ὑπὸ φροντίδων τινῶν σιωπᾶν ἀναγκάζομαι, οὐδὲν ἔλαττον μέντοι γὰρ ἐπὶ μέσης ψυχῆς ἐγκεκολαμμένην φέρω τὴν εἰκόνα τῆς περισπουδάστου μοι κεφαλῆς, διὰ στόματος ἔχω τὸ χρυσοῦν αὐτῆς ὄνομα, ἐπαινέτης εἰμὶ τῶν ἀρετῶν αἷς δορυφορεῖται και περιστέφεται· εἰς τοῦπιόν παρέξομαι ἑμαυτὸν πειθήνιον τοῖς ὑμετέροις βουλευμασι και συχνάκις μετὰ χαρᾶς λήψομαι γραφίδα ἵνα τῇ ἐρασμιωτάτῃ μοι χαρίσωμαι»· και τέλος προστίθησιν «Ἐρρωσο Ἱερὰ κεφαλῇ και ἀντιφίλει τὸν θερμῶς Σὲ φιλοῦντα»⁵.

¹) Ἐνθα ἀνωτέρω σελ. 225.

²) Σάβα Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σελ. 408.

³) Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς σταχυλογίας Π. Παπαδοπούλου Κεραμέως τόμος Β' σελ. 376.

⁴) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια», τόμ. Δ' σελ. 166.

⁵) Ἐπιστολάριον σελίς 280.

Ὁ δὲ Δημήτριος Προκοπίου ἀπαριθμῶν τοὺς λογίους τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ συγκαταλέγει μετ' αὐτῶν καὶ τὸν ἐκ Χίου Κλήμεντα Ἰωαννίνων «ὡς εἰδήμονα τῆς Ἑλλην. γλώσσης, ἔμπειρον τῶν θείων γραφῶν καὶ κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου». Ὅτε δὲ τῷ 1695 μεταξὺ τῶν λογιωτάτων Ἰωαννιτῶν διδασκάλων Γεωργίου Σουγδουρῆ καὶ Βησσαρίωνος Μακρῆ, ἀνεφύη ἡ ἔρις εἰς τὸ περὶ τῆς θείας οὐσίας καὶ ἐνεργείας ζήτημα ὃ Ἰωαννίνων Κλήμης οὐχὶ ὡς ὀψιμαθῆς ἀλλ' ὡς ἐπιστήμων θεολόγος συνηγωνίζετο μετὰ τοῦ Βησσαρίωνος. Ἐξ ὧν τούτων πειθόμεθα ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀραβαντινοῦ λεγόμενα εἶναι ἀνυπόστατα καὶ ἀπροσδιόνυσα.

Ὁ Ἀραβαντινὸς νομίζομεν ὅτι σφάλλεται καὶ εἰς τὸν χρόνον τῆς ἀποβιώσεως τοῦ Κλήμεντος ὀρίζων αὐτὸν κατὰ τὸ 1714 ἴσως ὃ Κλήμης ἦν ἐν τῇ ζωῇ τὸ 1716 διότι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εὕρισκομεν ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν πρωτόπαπαν Κερκύρας Ἀναστάσιον Αὐλωνίτην ².

Ὁ Ἀλεξούδης μετὰ τὸν Κλήμεντα ἔχει Μελέτιον τὸν Γεωγράφον, ὃ Μυστακίδης ἐπίσης καὶ ὃ Ἀραβαντινός, ὅστις «ἀποβιώσαντος, λέγει, τῷ 1814 τοῦ Μητροπολίτου Κλήμεντος τοῦ Χίου ὑπεψηφίσθη κατ' αἰτησίαν τῶν Ἰωαννιτῶν ὃ Ἀθηνῶν Μελέτιος ὃ Γεωγράφος, ἀλλὰ βραδύνοντος τούτου ἵνα μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἔνεκα τῆς εἰς Λάρισσαν ἐπισυμβάσης ἀσθενείας αὐτοῦ ἐψηφίσθη ἀντ' αὐτοῦ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Ἱερόθεος ὃ Ῥάπτης» ³. Ἀναντιρρήτως ὃ Γεωγράφος Μελέτιος οὔτε ἐψηφίσθη οὔτε διετέλεσέ ποτε Μητροπολίτης Ἰωαννίνων ⁴.

Ἀναμφιβόλως ὃ Κλήμης ὑπῆρξεν εἰς τῶν διαπρεπεστέρων μητροπολιτῶν τῶν Ἰωαννίνων φρονῶ δὲ ὅτι τὸ Οἴκουμεν. Πατριαρχεῖον τιμῆς ἔνεκεν ἐπέτρεψεν αὐτῷ ἵνα κατέχη τὴν ὑπερέχουσαν θέσιν τοῦ Ἀγκύρας κατὰ τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονὰς αὐτοῦ ὡς συνοδικοῦ, διότι ἐν τινι χειρογράφῳ τῆς μονῆς Καστριτίσης ὃ Ἰωαννίνων Κλήμης λέγεται «Ὑπέρτιμος καὶ Ἐξαρχος Κερκύρας καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἀγκύρας» ⁵.

Ὡς φαίνεται ὃ Κλήμης διετέλεσε Μητροπολίτης Ἰωαννίνων ἐπὶ 36 ἐν ὄλῳ συνεχῇ ἔτη. Ἀλλ' ἄρα γε ἡ μακρὰ αὕτη ποιμαντορία δὲν διεσπάσθη; οὐδεὶς μᾶς ἀναφέρει περὶ προσωρινῆς ἀποχωρήσεως αὐτοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἐν τούτοις τελευταίως ἀπηντήσαμεν μίαν εἰδησίην ἡ ὁποία μᾶς ἐμβάλλει εἰς δισταγμούς. Εἰς τὸν πεντακοσιοστὸν τριακοστὸν τρίτον κώδικα τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχ. Βιβλιοθήκης ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθος σημείωσις: «1699 Ἀπριλίου 2 τετέλεσται ὃ Μακαρίτης διδάσκαλος Βησ-

¹) Σάθα Μεσαιων. βιβλιοθήκη Τ. Γ. σελ. 489.

²) Ἱστορία Ἐκκλησίας Κερκύρας Σ. Παπαγεωργίου σελ. 108.

³) Χρονογραφία Ἡλείου Β. Τ. 226.

⁴) Καὶ ὃ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος λέγει ὅτι τῷ 1703 ὃ Μελέτιος ἐξ Ἰωαννίνων μετετέθη εἰς Ἀθήνας Ἐγκυκλοπαιδεία Δρανδάκη Τ. Β, σελ. 185.

⁵) «Νέος Ἑλληνομνήμων» τόμος 11ος, τεύχος Α Β, σελ. 51.

σαρίων ἡμέρα τῆς Βαϊφόρου, ὥρα 3 τῆς ἡμέρας (ὁ θάνατος δὲ αὐτοῦ ἦν καταρροή), ὅστις τὸ Σαββαίον ἑσπέρας ἦν ὑγιῆς καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῷ ναῷ κατὰ τὴν τάξιν. Ἐρχόμενος δὲ ὁ Ἱερόθεος ἐπρόσταξεν αὐτὸν ὅπως κάθηται ἐν τῷ αὐτοῦ (τοῦ Βησσαρίωνος) θρόνῳ, καὶ τὸ ταχὺ τὴν Κυριακὴν ἀνέστη ὅπως ὑπάγη ἐν τῇ Μητροπόλει καὶ μετανοῶν ἀρχισε ἐν τῇ ἑαυτοῦ οἰκίᾳ ψάλλειν τὸν Πολυέλαιον καὶ φθάσασα αὐτὸν ἡ καταρροὴ ἔπεσε χαμαί, ἦν δὲ ὥρα 8ῃ τῆς νυκτός. Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ. Διὰ χειρὸς Δημητρίου Γλυκῦ.

Τὸ βιβλίον ἐκ τε τῆς σημειώσεως ταύτης καὶ ἐξ ἄλλης φαίνεται ὅτι ἦν κτήμα τοῦ Δημητρίου Γλυκῦ λογίου Ἰωαννίτου· ἀλλὰ τίς οὗτος ὁ Ἱερόθεος ὅστις ἐπρόσταξεν τὸν Βησσαρίωνα νὰ καθίσῃ; Ἀναμφιβόλως ὁ Ἀρχιερεὺς, διότι μόνον Ἀρχιερεὺς ἠδύνατο νὰ προστάξῃ ἱερέα καὶ δὴ ἱερέα ὡς τὸν Βησσαρίωνα. Νὰ ὑποθέσωμεν λοιπὸν ὅτι πρὸς καιρὸν ὁ Κλήμης ἀπεσύρθη ἐξ Ἰωαννίνων καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐστάλη ὁ Ἱερόθεος; καὶ ὅτι πάλιν μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθεν εἰς Ἰωάννινα ἀρχιερατεύων μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, μετὰ τὸν ὁποῖον ἐστάλη καὶ πάλιν ὡς μητροπολίτης ὁ Ἱερόθεος; Τοῦτο ἴσως συνέβη. Τούτου δὲ δεκτοῦ γενομένου ἀνάγκη νὰ ὀρίσωμεν τὴν παῦσιν τοῦ Κλήμεντος μετὰ τὸ ἔτος 1697, καθ' ὃ, ὡς εἶδομεν, ἐτέλει συνοδικὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει μέχρι, τὸ πολὺ, τοῦ 1704, ὅτε καὶ πάλιν εὐρίσκομεν αὐτὸν ὡς μητροπολίτην Ἰωαννίνων ἐν τῇ Βασιλευούσῃ. Ὅπως πότ' ἂν ἦ τὸν Κλήμεντα διεδέχθη ὁ Ἱερόθεος.

Ἱερόθεος ὁ Ῥάπτης (1716—1735).

Πιθανῶς ἡ ἀρχιερατεία αὕτη τοῦ Ἱεροθέου νὰ εἶναι δευτέρα. Ὁ Ἱερόθεος ἐπὶ πολλὰ ἔτη εὐρίσκετο εἰς διενέξεις μετὰ τῶν ἀρχόντων τῶν Ἰωαννίνων ἔνεκα τῶν αὐλικῶν λεγομένων χρεῶν, δις δὲ ἐστάλησαν ἑξαρχοὶ εἰς Ἰωάννινα πρὸς διευθέτησιν τοῦ ζητήματος, τῷ 1722 ὁ Λαρίσης Γαβριήλ καὶ τῷ 1729 ὁ Δριῦνουπόλεως Στέφανος¹. Τῷ 1721 ὁ Ἱερόθεος ὑπογράφει πατριαρχικὸν ἔγγραφον περὶ τῆς μονῆς Λυγγιάδων εὐρισκόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει².

Ὁ Ἱερόθεος «κατὰ τὸ χρονικόν» ἀπεβίωσε τῷ 1735 Δεκεμβρίου 22 ὥρα 8 τῆς νυκτός. Ὁ Μυστακίδης, ὅστις τὸν Ἱερόθεον θέλει ἀρχιερατεύσαντα ἀπὸ τοῦ 1714 ἕως τοῦ 1722, θέτει τὸ 1728 ὡς μητροπολίτην Ἰωαννίνων τὸν Νήφωνα, ἀλλὰ, κατὰ τὴν συνθήειάν του, δὲν μᾶς ἀναφέρει πόθεν ἔχει τὴν πληροφορίαν ταύτην, ὥστε αὕτη παραμένει ἀνευ σημασίας.

¹) Ἀραβαντ. χρονογρ. τῆς Ἡπειρου Τ. Β. σελ. 226.

²) Καὶ τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀπόκειται παρὰ τῷ Καθηγητῇ κ. Χρ. Σούλη.

Γρηγόριος τὸ α' (1736—1767).

Κατὰ τὸ «χρονικὸν» ὁ «Γρηγόριος ἐχειροτονήθη Ἰωαννίνων τῇ 5 Ἰανουαρίου 1736 καὶ ἦλθεν εἰς τὸν αὐτοῦ θρόνον ἔτει 1736 Ἀπριλίου 11 ἡμέρα Κυριακῇ. Ἐρχομένου δὲ αὐτοῦ διὰ τῶν μονοξύλων ἔδραμεν ὁ λαὸς καὶ τὸν ἐδέχθη μετὰ μεγάλην πομπήν». Ἐπὶ Νεοφύτου τοῦ σι' τῷ 1736 ὁ Ἰωαννίνων Γρηγόριος ὑπογράφει πατριαρχικὴν πράξιν¹. Ὁ Ἀλεξούδης θέλει τὸν Γρηγόριον ἐξωσθέντα τῷ 1742 καὶ παραπέμπει εἰς τὴν «Χρυσσαλίδα» καὶ τὰς Κανονικὰς διατάξεις τοῦ Μ. Γεδεών². Ἐν τούτοις τὸν Γρηγόριον τὸ ἔτος 1742, ὡς καὶ τὸ 1744 εὐρίσκομεν συνοδικὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀκριβῶς ὅπου παραπέμπει ὁ Ἀλεξούδης. Κατὰ τὸν Ἰωάννην Βελουῦδον, ὁ Γρηγόριος ἀρχιεράτευσε ἀπὸ τοῦ 1736—1766³. Ὁ Ἀλεξούδης τῷ 1769 ἔχει τὸν Νεόφυτον παραπέμπων εἰς τὸ ἄχρηστον δοκίμιον τοῦ Ἁρτης καὶ Πρεβέζης Σεραφεῖμ. Νεόφυτον τὸν Σιναίτην ἔχει καὶ ὁ Ἀραβαντινὸς τῷ 1770, ἀλλὰ τῷ 1769—1770, ὁ Ἀλεξούδης γράφει τὸν Γρηγόριον ἀρχιερατεύοντα τὸ β', καὶ πάλιν τῷ 1770 τὸν Γαβριὴλ καὶ τῷ 1776 τὸν Γρηγόριον, «ἴσως, λέγων, ὁ ἄνω καὶ τελευτᾷ» κυριολεκτικῶς σύγχυσις. Ἄν Νεόφυτος ὁ Σιναίτης ἀρχιεράτευσεν ἐν Ἰωαννίνοις, ἀγνοοῦμεν περὶ αὐτοῦ δὲν ἔχομεν οὐδεμίαν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν. Γνωρίζομεν μόνον ἀσφαλῶς ὅτι ἀπὸ τοῦ 1767 Μητροπολίτης Ἰωαννίνων ἦτο Γαβριὴλ ὁ Σμυρναῖος.

Γαβριὴλ (1767 — 1771).

Κατὰ τὸ ἔτος 1767 Μητροπολίτης Ἰωαννίνων ἐξελέγη ὁ Γαβριὴλ ἀπὸ τῆς Ἐπισκοπῆς Μοσχονησίων. Τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Κων/πόλει εὐρισκόμενος ὑπογράφει ὡς Ἰωαννίνων ἐπὶ τοῦ Πατριαρχοῦ Σαμουὴλ συνοδικὴν πράξιν περὶ τῆς ἐν Ὀλύμπῳ Μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου⁴. Περὶ τοῦ Γαβριὴλ Σέργιος ὁ Μακραῖος λέγει ὅτι ἦν Σμυρναῖος καὶ Σύγγελος τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης Νεοφύτου καὶ ὅτι ἐγένετο κατ' ἀρχὰς ἐπίσκοπος Μοσχονησίων «καὶ καλῶς οἰκονομήσας τὰ τῆς Ἐπισκοπῆς, ἐπεὶ τῶν Ἰωαννίνων ἡ μητρόπολις χρέεσιν ὑπερμεγέθεσι κατεπονείτο καὶ δυσδιοίκητος ἦν εἰς ταύτην ἀποσταλεῖς καὶ τῇ περιούσῃ πρᾶσσει τοὺς δεινοὺς ἀπαιτητὰς καταμαλάξας καὶ διοικήσας πρὸς καιρὸν, τῆς Πελοποννήσου ἀναστάτου γενομένης καὶ τῶν ἐκεῖ ἀρχιερέων τῶν πλείστων ἐκπεφευγόντων εἰς τὴν τῶν Παλαιῶν Πατρῶν Μητρόπολιν μετατίθεται».⁵

¹) Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς βιβλιοθήκης Α. Π. Κεραμέως τόμος Α'. σελ. 531.

²) «Χρυσσαλὶς» ἔτος 15 σελ. 183. Κανονικαὶ διατάξεις τόμος Α' .σελ. 229—240.

³) Ἡ ἐν Βενετίᾳ Ἑλλήν. ἀποικία σελ. 197.

⁴) «Γρηγόριος Παλαμᾶς» ἔτος 4, τεύχος ΜΘ', σελ. 19.

⁵) Σάθα, Μεσ. βιβλ. Τ. Γ'. σελ. 337.